

Vlaanderen
is wetenschap

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

De biodiversiteitswaarde van graslanden in Haspengouw

Graslandsymposium – online
1 juni 2021
Rémar Erens

Vlaanderen
is wetenschap

INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Overzicht graslandtypes

Kwalitatieve opdeling

Biodiversiteitswaarde en belang

Beschouwingen

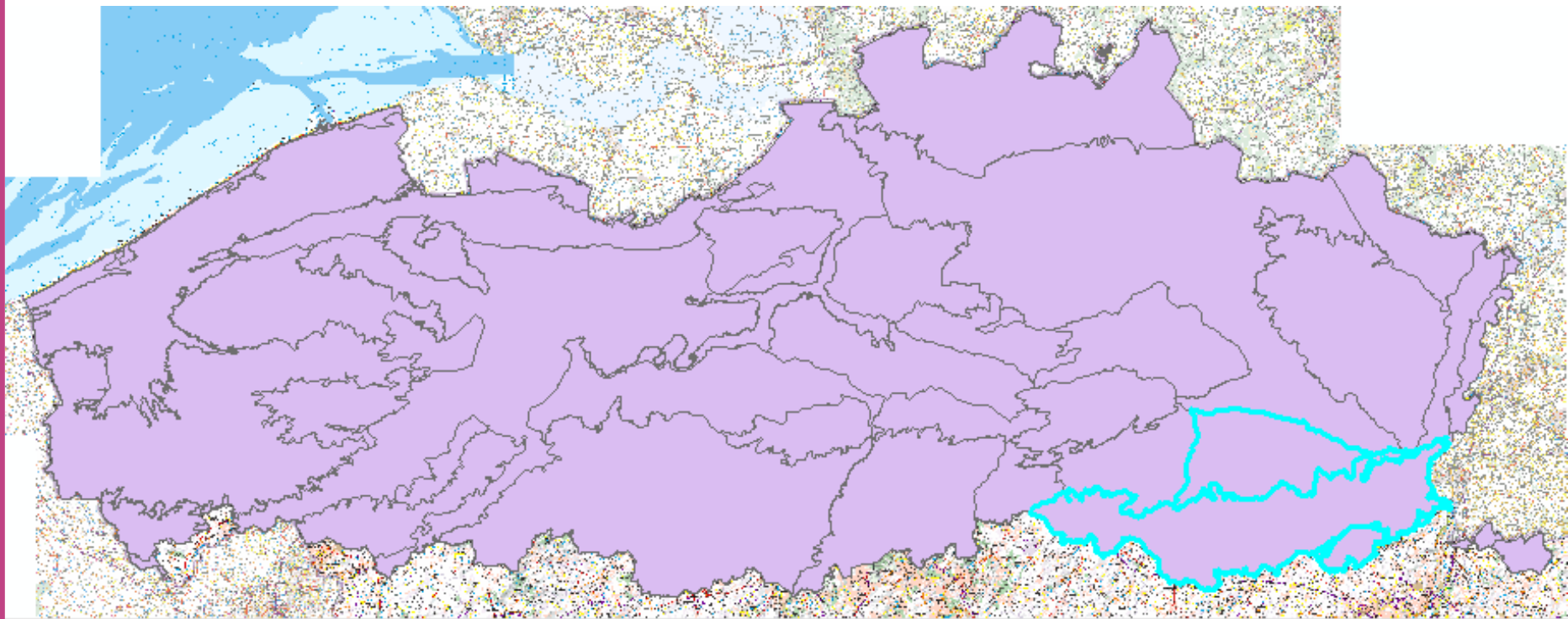
Graslandtypes

Type	BWK-code	Habitat
Zeer soortenarm, tijdelijk grasland (grasakker)	Hx	geen habitat (gh)
Soortenarm permanent grasland	Hp(r)	gh
Soortenrijk grasland	Hp(r)*	gh, rbbkam, rbbzil, rbbvos
Verruigd grasland	Hr	gh
Vochtig russengrasland	Hj	gh
Glanshavergrasland	Hu	6510

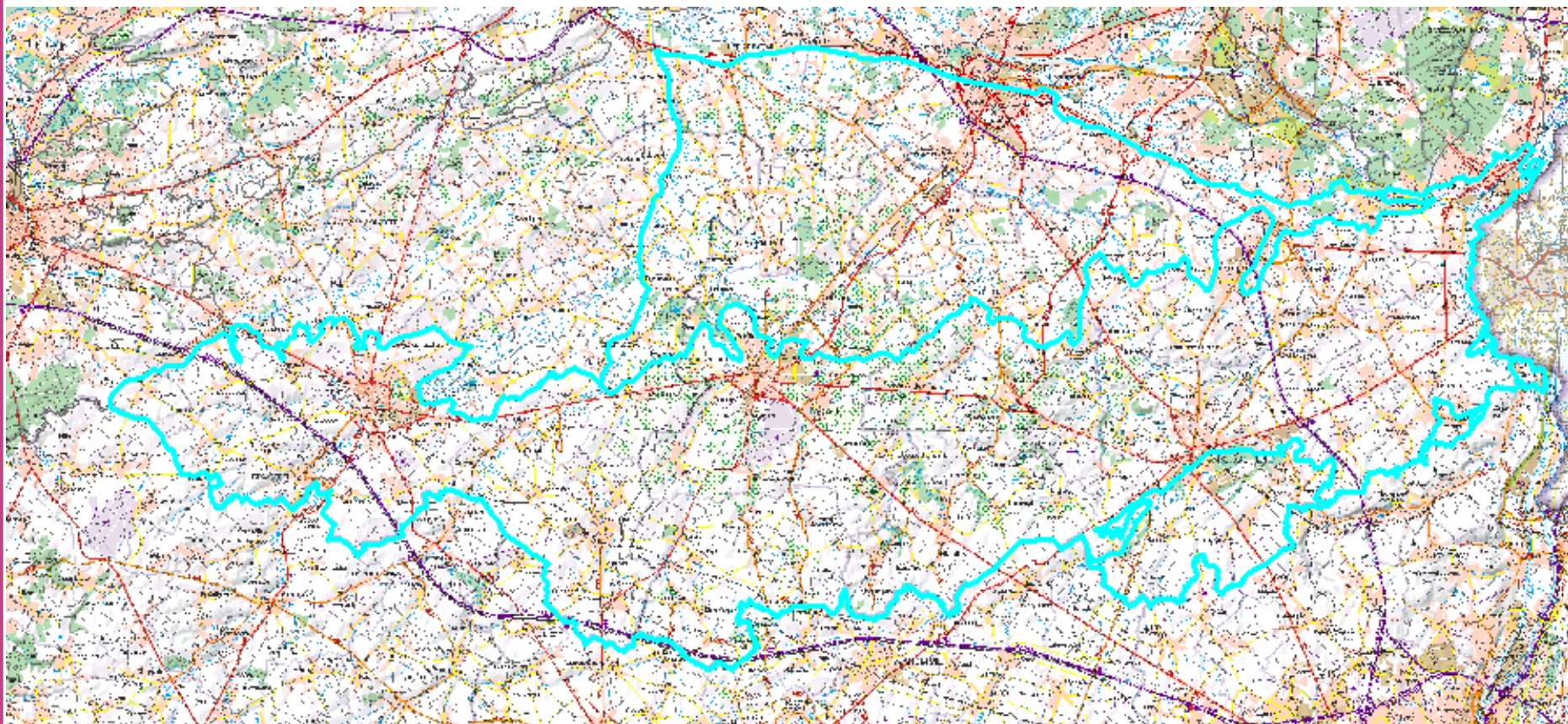
Graslandtypes

Type	BWK-code	Habitat
Dotterbloemgrasland	Hc	rbbhc
Moerasspirearuijge	Hf	rbbhf
Struisgrasgrasland	Ha	gh, rbbha, 6230
Droog heischraal grasland	Hn(k)	6230
Vochtig heischraal grasland	Hmo	6230
Vochtig schraalgrasland	Hm(e)	6410
Kalkgrasland	Hk	6210

Ecodistrict Haspengouw

Graslandtypes - voorkomen

- ▶ Quasi alle graslandtypes komen voor in Haspengouw
- ▶ Herk en Mombeek herbergen nog relatief veel Hp* >
- ▶ Rbb's; wellicht onderkend, kerngebied rbbkam
- ▶ Actuele habitats van hoge kwaliteit of potentie daartoe
- ▶ Haspengouw en Voeren zijn zwaartepunt voor
  - 6210 (kalkgraslanden)
  - 6230_hnk (kalkrijk heischraal grasland)
  - 6510_huk (kalkrijk kamgrasland; Galio-Trifolietum)
- ▶ 6410_mo (Hme: basenrijk blauwgrasland) vermoedelijk historisch zwaartepunt in Haspengouw

Kwalitatieve opdeling

- ▶ Verschijningsvorm obv historiek, abiotische factoren en beheer
- ▶ Eerde praktisch onderscheid ifv waarde en focus
- ▶ Geen vegetatiekundige opdeling

1. Zeer waardevolle graslanden
2. Oude cultuurgraslanden
3. Bijzondere graslandrelicten

Zeer waardevolle graslanden

- ▶ Zeldzame vegetatietypen:
  - Blauwgrasland, heischrale graslanden, kalkgrasland
- ▶ Voorbeelden;
  - Overbroek, Zammelen, Nietelbroeken, Gors-Opleeuw, Walsbergen, Vinne
  - Nieuwenhoven, Kolmont, Keiberg, Herkwinning
- ▶ Toppercelen vaak ingebed of gebufferd
- ▶ Kwaliteit vooral het gevolg van
  - onverstoorde bodem(chemie)
  - geen/amper input van (kunst)mest
  - gespaard van pesticidengebruik
- ▶ Decennia gunstig beheer
- ▶ Zeer hoge en nog deels onbekende biodiversiteitswaarde
- ▶ Kwaliteit heden versus verleden (shifting baselines)

Oude cultuurgraslanden

- ▶ Zekere basiskwaliteit, variabel en vooral permanent
- ▶ Typisch voor Haspengouw (concentratie rbbkam)
- ▶ Verspreid aanwezig, op overgangszones, historisch landbouwkundig minder waardevolle locaties
- ▶ Gebruik als weide, meerdere agrarische functies
- ▶ Voorheen (zeer) algemeen, actueel sterk afnemend
- ▶ Belangrijk voor het ecologisch functioneren van tal van soorten en processen (zie verder)

Bijzondere graslandrelicten

- ▶ Punt- en lijnrelicten gerijpte natuur
- ▶ Kleine -vaak habitatwaardige- vegetatievlekken
- ▶ Bermen, grafheuvels, onder prikkeldraad, in domeinen
- ▶ Restanten van een rijk verleden
- ▶ Overleefden dankzij reliëf, afscheidingen, extensief gebruik
- ▶ Postzegels als mogelijk laatste schatkamer voor natuurherstel

Biodiversiteitswaarde van graslanden

- ▶ Open tot halfopen biotoop voor tal van soorten
- ▶ Soortenrijke vegetaties herbergen veel soorten op kleine opp.
- ▶ Weetje: wereldrecord vegetatie met hoogste soortenrijkdom op fijnschalige oppervlakte (niet bos): kalkrijke en heischrale graslanden (Tsjechië)
  - Gors-Opleeuw: 222 soorten op 56 are
  - Tiendeberg: 50+ soorten op enkele m²
- ▶ Historisch, actueel en potentieel soortenrijkdom

Biodiversiteitswaarde van graslanden

- ▶ Effectief habitat voor bepaalde flora en fauna
  - Zie graslandtypes en link abiotische factoren
  - combi van microklimaat en aanwezigheid voedsel(plant)
  - Variatie op beperkte opp.
- ▶ Rust, dekking en voedsel voor veel fauna
  - Insecten, amfibieën en reptielen, vogels,..
  - Bv: nachtzwaluw
- ▶ Belangrijke functie als stapsteen, buffer of verbinding

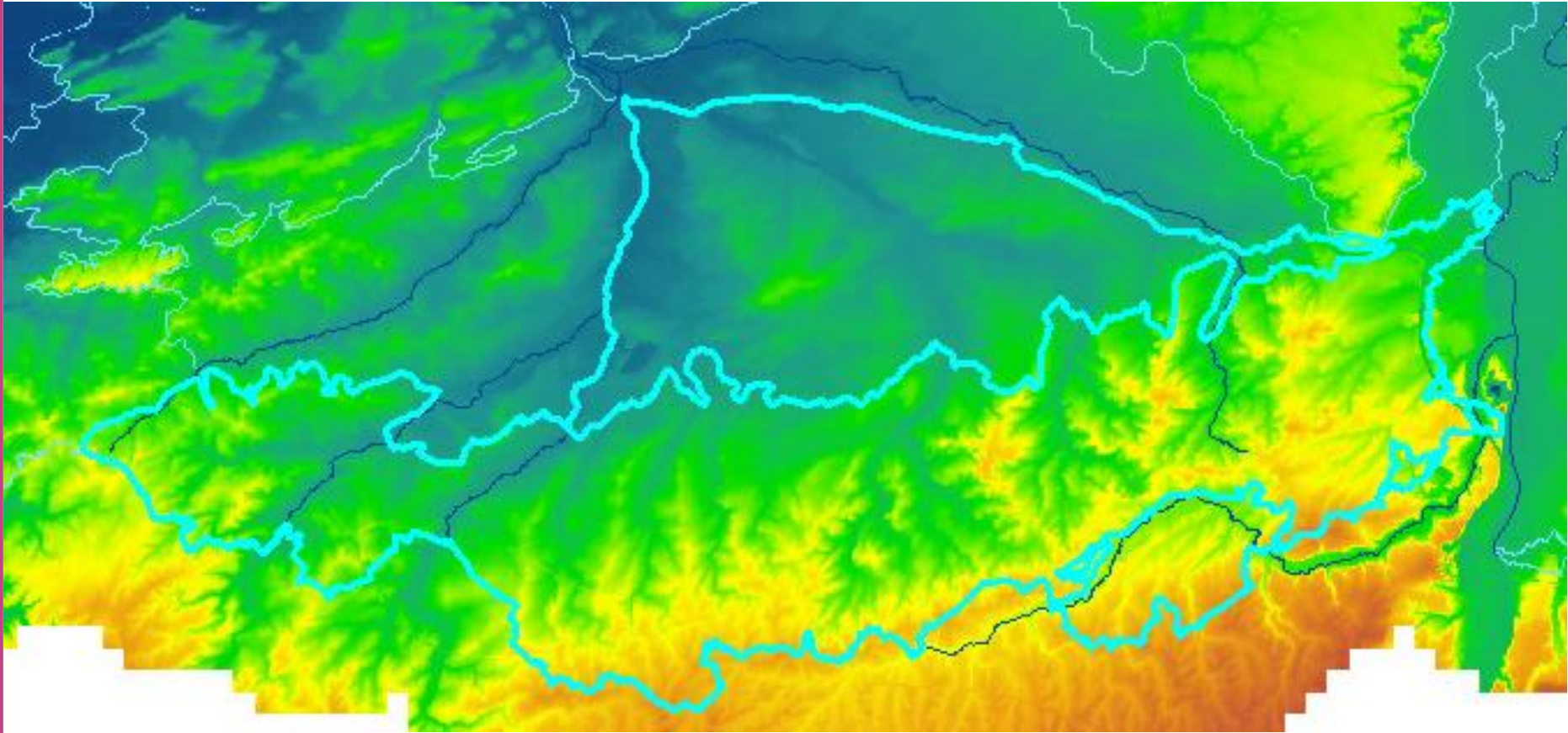
Biodiversiteitswaarde van graslanden

- ▶ Oude Haspengouwse cultuurnatuur en 'gewone' soorten
  - steenuil, grauwe vliegenvanger, geelgors, gr. klauwier,
  - hazelworm, kamsalamander, knautiabij,...
  - argusvlinder, kl vuurvlinder, klaverblauwtje, br dikkopje
- ▶ Jachtgebieden voor vleermuizen (traditiedieren)
- ▶ Hotspot voor graslandpaddenstoelen (wasplaten+aardtongen)

Biodiversiteitswaarde van graslanden

- ▶ Permanent systeem: constante factor jaarrond
- ▶ Correct en gevarieerd beheer > behoud biodiversiteit
- ▶ Primaire bodems en rijk bodemleven
  - Leem en kalkrijkdom
- ▶ Gradiënten en reliëf (zuur-basisch, droog-vochtig)
- ▶ Overgangszones: bekkengrens, Atlantisch – Continentaal

Beschouwingen

- ▶ Kansen en verantwoordelijkheid voor grasland hoog
  - zie ook recent advies: realisatie graslandhabitats buiten SBZ
- ▶ Mogelijk soortenrijkste regio van Vlaanderen
  - Thans dalende trend typerende soorten
- ▶ Veel soorten gebaat bij 'gewone' soortenrijke permanente graslanden in (half)open landschappen (en dus graslandbeheer)
  - basisnatuurkwaliteit
- ▶ Potenties in Haspengouw bieden kansen voor actuele noden en doelen
  - Effectiviteit inzetten op wat er nog rest

Beschouwingen – oorzaken achteruitgang

- ▶ Bemesting en gebruik van herbiciden
- ▶ Ondermaats vegetatiekundig beheer
- ▶ Bodembewerking
- ▶ Gebrek aan kennis > onoordeelkundig handelen
- ▶ Niet afgestemde doelen (bv boscompensatie, BO's)
- ▶ Beleid en handhaving